

1983/84:101

Måndagen den 19 mars

Kl. 12.00

1 § Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

2 § Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Anna Wohlin-Andersson*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 19–25 mars.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Åke Polstam* (c) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Anna Wohlin-Andersson*.

3 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:120

Anf. 1 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Karin Ahrland har den 6 mars 1984 framställt en interpellation till mig om etableringen av privatläkarpraktik. Jag vill meddela att interpellationen på grund av min arbetsbelastning inte kommer att besvaras inom stipulerad tid. Jag har kommit överens med Karin Ahrland om att vi gemensamt skall se ut en dag för besvarande av interpellationen.

4 § Svar på interpellation 1983/84:113 om reglerna om återkallelse av utskänkningstillstånd

Anf. 2 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margit Gennser har frågat socialministern om han är beredd att förelägga riksdagen förslag till förändringar i lagen (1977:293) om handel med drycker för att undanröja vissa angivna problem som rör återkallelse av tillstånd att servera alkoholdrycker.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Margit Gennser hänvisar till ett antal fall från Malmöhus län där

Måndagen den
19 mars 1984

*Om reglerna om
återkallelse av ut-
skänkningstillstånd*

taxeringsrevisioner av restauranger har lett till såväl beslut om höjda taxeringar som återkallelse av serveringstillstånd. Hon anser att det i princip är fel att ekonomiska förhållanden skall påverka ett näringsställes rätt att servera alkoholdrycker. Endast när själva serveringen av alkoholdrycker inte sköts på ett korrekt sätt bör tillståndet dras in. Hon pekar också på att tillstånd har återkallats innan skattefrågan slutgiltigt avgjorts.

Margit Gennser ifrågasätter inte länsstyrelsens tillämpning av återkallelsebestämmelserna i 64 § i lagen. Om jag förstår henne rätt, är det bestämmelsernas innehåll som hon vänder sig mot.

De nuvarande reglerna om tillståndsprovning utformades år 1977 för att undanröja riskerna för alkoholpolitiska olägenheter vid alkoholservering. Vid en ansökan om tillstånd skall sökandens personliga lämplighet prövas. Denna provning innefattar ett krav på att sökanden skall ha ekonomiska förutsättningar att sköta rörelsen, så att denna inte ges en inriktning som medför alkoholpolitiska olägenheter.

Länsstyrelserna är alltså tillståndsmyndigheter och utövar tillsyn över att bestämmelserna om servering av alkoholdrycker efterlevs. Enligt 64 § i lagen skall de i vissa fall ingripa mot redan meddelade tillstånd genom att återkalla tillståndet eller begränsa det eller meddela varning eller särskilda föreskrifter.

Enligt paragrafens första stycke skall länsstyrelsen ingripa vid brister i fråga om ordning, nykterhet och trevnad eller när bestämmelser i lagen eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte iakttas.

Enligt andra stycket i nämnda paragraf skall länsstyrelsen också ingripa då tillståndshavaren inte längre kan anses lämplig att bedriva serveringen eller om annars förutsättningarna för tillståndet inte längre föreligger. Detta andra stycke fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring år 1982. I lagtexten infördes då uttryckligen som en grund för ingripande det förhållandet att en tillståndshavare inte längre bedöms vara lämplig att driva serveringsrörelse. Lagändringen tog sikte på bristande lämplighet på grund av ekonomisk misskötsamhet. Av propositionen med förslaget till ändring (prop. 1981/82:143) framgår att kravet på en fortgående ekonomisk skötsamhet ansågs vara en förutsättning för att seriösa företagare skall kunna hävda sig i restaurangbranschen. I annat fall skulle snedvridna konkurrensförhållanden medföra stora risker för att alkoholserveringsreglerna åsidosattes inom hela branschen.

Av propositionen framgår emellertid också att uppgifter om ekonomisk misskötsamhet inte automatiskt får diskvalificera en tillståndshavare eller utgöra grund för ingripande. I stället skall länsstyrelsen göra en utredning som läggs till grund för en samlad bedömning. Bl. a. av rättssäkerhetsskäl sades en förutsättning för ingripande vara att misskötsamheten varit betydande. Det framhölls att skatteskulder kunde bero på affärsmässiga betingelser. Ingripanden skulle ske mot dem som systematiskt missköter skatte- och avgiftsbetalningar eller allvarligt åsidosätter bokförings- eller uppgiftsskyldighet.

Skatteutskottet förordade en viss försiktighet vid bestämmelsernas till-

lämpning. Utskottet förutsatte att socialstyrelsen skulle lämna anvisningar om den nya lagstiftningens tillämpning (SkU 1981/82:50). Socialstyrelsen har också meddelat sådana anvisningar.

Av uppgifter som jag har inhämtat från socialstyrelsen framgår att ärenden om återkallelse, som Margit Gennser angivit i sina exempel, kan bli aktuella efter en företagen taxeringsrevision. Den vanligaste grunden för ett ingripande av tillståndsmyndigheten till följd av revisionen är då emellertid inte att det uppdagats att tillståndshavaren kan misstänkas för att ha fuskat med skatter och avgifter. I stället är det väsentligaste i sådana fall oftast att det genom revisionen har upptäckts att tillståndshavaren haft en bristfällig bokföring över sin alkoholserving och lämnat felaktiga eller direkt missvisande uppgifter till länsstyrelsen om omfattningen av dryckesförsäljningen. De skattemässiga konsekvenserna av taxeringsrevisionen är då av underordnad betydelse från alkoholpolitisk synpunkt.

När det gäller de enskilda fallen från Malmöhus län vill jag inte närmare diskutera dem. Återkallelsebesluten har i vissa fall överklagats och skall prövas av socialstyrelsen. Men så mycket kan sägas som att länsstyrelsen i flera beslut bl. a. åberopat just bestämmelserna i 70 § om skyldigheten att ha en bokföring så utformad att kontroll av alkoholförsäljningen är möjlig.

I den typ av fall där det blir aktuellt att ingripa mot en tillståndshavare därför att denne häftar i skuld till statsverket för skatter och avgifter, vill jag hänvisa till vad som uttalades om ekonomisk misskötsamhet vid lagändringen år 1982. Som jag har redogjort för, förordades försiktighet i sådana fall.

Mot bakgrund av det jag har sagt är jag inte nu beredd att förorda någon lagändring.

Anf. 3 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Fru Sigurdsen konstaterar att jag i min interpellation inte i första hand ifrågasätter länsstyrelsens handläggning av utskänkningsärenden utan själva lagstiftningen. Detta är riktigt, och orsaken är att jag anser att lagstiftarna i alltför liten utsträckning har kunnat föreställa sig vilka förvecklingar och vilka komplikationer tillämpningen av reglerna i 64 § i lagen om handel med drycker kan leda till.

Verkligheten är inte antingen vit eller svart. I praktiken är det många gånger utomordentligt svårt att avgöra vad som är rätt eller fel och vad som är misskötsel eller inte misskötsel. Detta gäller både företagares och tjänstemäns handlande.

Fru Sigurdsen påpekar att uppgifter om ekonomisk vanskötsel inte automatiskt får diskvalificera en tillståndshavare eller utgöra grund för ingripande. I propositionen framhölls, som fru Sigurdsen så riktigt påpekar, att skatteskulder kunde bero på dåliga affärer. Om skatteskulder har uppkommit till följd av sådana dåliga affärer, skall länsstyrelsen overse med bristerna. Men om tillståndshavaren haft en bristfällig bokföring över sin alkoholförsäljning och lämnat felaktiga eller direkt missvisande uppgifter till länsstyrelsen om omfattningen av dryckesserveringen, då kan ingen pardon ges.

*Om reglerna om
återkallelse av ut-
skänkningstillstånd*

Det är här problemen börjar, även om tillämpningen av denna sista regel kan synas lätt, riktig och rättssäker. Även i fall där det synes föreligga brister i bokföringen av försäljning av öl, vin och sprit behöver det inte alls föreligga några sådana. Detta gäller inte minst om brister påtalas vid taxeringsnämndsrevisioner.

Här vill jag faktiskt påpeka att det är en skillnad mellan taxeringsnämndsrevisioner och taxeringsrevisioner. Taxeringsnämndsrevisioner föregår taxeringsnämndens avgörande, och man arbetar under en mycket kort tid. Taxeringsrevisioner genomförs efter det att taxeringen är fastställd. Det är tidspressen som gör att man skall vara mycket försiktig då man studerar resultaten från taxeringsnämndsrevisioner.

En rad restauranger i Malmö har under senare tid genomgått taxeringsnämndsrevisioner. Riktigheten i företagets redovisning prövades inte enbart genom siffergranskning. Revisorerna försökte också genom "baklängesberäkningar" kontrollera om all försäljning redovisats eller inte.

Revisorerna har helt enkelt försökt använda sig av rimlighetskontroller. Att sådana kan leda fel och faktiskt ge orimliga resultat har de tyvärr bortsett ifrån.

En episod från det fall som jag tog upp i min interpellation belyser vad jag nu sagt. Vid en lunch under brådsta affärstid 1983 blev ägaren tillfrågad vilka ölglas som användes. Han pekade på ett ölglas som stod i närheten och skyndade bort. Glaset innehöll 35 cl. Från fakturorna kunde revisorerna fastställa hur många liter fatöl som inköpts. Genom en enkel division ansåg de sig kunna visa att försäljningssiffrorna var för låga. Men vad ingen, vare sig krögaren eller revisorn, direkt tänkte på var att restaurangen beskattningsåret 1982 i mycket större utsträckning var inriktad på pubverksamhet, och då används sejdlar, som rymmer betydligt mer, i stället för ölglas.

Till detta kom ännu en komplikation. Det kan verka litet lustigt nu, men det var det inte för krögaren. Ölsejdlar i pubar har ett litet märke. Märket anger hur fullt glaset skall fyllas. Ovanför märket skall det endast finnas skum. Gästerna kan naturligtvis vara mer eller mindre känsliga för hur mycket skum och hur litet öl som de får. Revisorerna ansåg att glas aldrig skall fyllas över märket. Företagaren, som kanske var närmare verkligheten, konstaterade att han och hans personal var frikostigare.

Om det rörde sig om brister i bokföringen av ölförsäljningen eller endast om visad generositet får nu länsstaten ta ställning till. Sannolikt kommer svaret först om tre år. Vore det inte förfärligt om en person först blev fråntagen sitt utskänkningstillstånd för att tre år senare anses vara skötsam? Sådant kan hända i verkligheten.

Det jag nu berättat är inget enstaka exempel. Jag skulle kunna ge många fler.

Håller inte fru Sigurdsen med mig om att det vore väsentligt att det ansvariga statsrådet – dvs. fru Sigurdsen själv – klart sade ifrån att återkallelsebestämmelserna i 64 § lagen om handel med drycker måste tillämpas restriktivt, när brister i redovisningen av dryckesförsäljningen påtalas vid taxeringsnämndsrevisioner?

Säkerligen har den ofta osakliga diskussionen om ekonomisk brottslighet omedvetet påverkat revisorerna i deras arbete. Man utgår så lätt från att företagare är ohederliga. Här har vi politiker ett stort ansvar. I politiska debatter har, framför allt från socialdemokratiskt håll, talet om ekonomisk brottslighet utnyttjats för att avvända kritiken mot vårt havererade skattesystem. Därför hoppas jag att fru Sigurdsen tillstår att återkallande av tillstånd måste ske med yttersta försiktighet i sådana fall som nu diskuteras. Att fru Sigurdsen inte kan tänka sig att ändra lagstiftningen så som jag föreslår i interpellationen är sorgligt. Men större restriktivitet i användandet av dessa olyckliga regler kan väl i alla fall statsrådet gå med på? Jag vet att länsstyrelserna skulle välkomna ett uttalande av fru Sigurdsen som manar till betydande försiktighet vid återkallande av tillstånd på grund av brister – eller kanske förmenta brister – vid redovisning av försäljning av drycker. Får vi höra ett sådant uttalande i dag?

Svenska avdelningen av Internationella juristkommissionen arrangerade en stor debatt i helgen. Deltagare var högt uppsatta jurister. Riksåklagaren Magnus Sjöberg framhöll att den allmänna karaktären på lagarna gör det svårt att få fram en enhetlig praxis. Den stora makt som lagarna ger handläggarna motsvaras inte av något rättsligt ansvar för tjänstemännen, eftersom ämbetsmannaansvaret togs bort i mitten av 1970-talet, konstaterade riksåklagaren.

Detta bör lagstiftarna – regering och riksdag – beakta. Tillämpningen av lagar och förordningar blir i praktiken oenhetligare och sannolikt också felaktigare, när inget ansvar utkrävs. Detta är naturligt och mänskligt. Utan tjänstemannaansvar krävs klarare och precisare lagstiftning, inte allmänna lagar och ramlagar.

Vi kan väl vara överens om att rättssäkerheten lätt kommer på undantag när återkallelseärenden grundas på taxeringsnämndsrevisioner. Taxeringsnämndsrevisioner rättas ofta till i högre rättsinstanser. Detta visar inte minst riksdagens revisorers undersökningar av kronofogdemyndigheternas arbete.

Jag kan för min del inte acceptera dålig rättssäkerhet, inte en gång när det gäller så tabubelagda områden som servering av alkohol och restaurangbranschens förhållanden. Kan fru Sigurdsen acceptera administrativt utformade näringsförbud på så osäker grund som mitt exempel från Malmö visar? Vad avser fru Sigurdsen att vidta för åtgärder? Att inte göra någonting innebär att vi tar ännu ett litet steg bort från rättssamhället.

Anf. 4 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margit Gennser säger att verkligheten inte är "antingen vit eller svart", och jag tror att det är någonting som vi får erfara i många sammanhang. Låt mig med en gång säga att jag naturligtvis inte tycker att vi skall ha en dålig rättssäkerhet. Men jag har i mitt interpellationssvar betonat – jag tror att det har upprepats vid ett par tillfällen – att man förordade stor försiktighet när man antog denna lags formulering. Lagändringen kom ju till så sent som 1982.

Jag vill till Margit Gennser säga att jag naturligtvis inte kan gå in och

*Om reglerna om
återkallelse av ut-
skänkningstillstånd*

diskutera de enskilda fall som Margit Gennser refererar när det gäller Malmöhus län. Det finns möjligheter att överklaga till socialstyrelsen, och det ligger också flera sådana ärenden hos socialstyrelsen för handläggning och bedömning.

Jag reagerar litet mot att Margit Gennser i sin interpellation säger:

”I princip är det fel att ekonomiska förhållanden skall påverka ett näringsställes rätt att servera vin och sprit.”

Jag har närmare motiverat detta i mitt interpellationssvar. Jag vill ändå erinra om att EKO-kommissionen har tagit upp vissa förslag när det gäller restaurangbranschen. EKO-kommissionen har lagt fram en hel del förslag till åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten, vilken jag utgår från att Margit Gennser är lika angelägen som jag om att vi skall kunna komma till rätta med. Enligt EKO-kommissionens förslag, som nu remissbehandlas, skall den prövande instansen vara en särskild enhet inom länsstyrelsen. Enligt kommissionen innebär den nuvarande lämplighetsprovningen en blandning av alkoholpolitiska överväganden och åtgärder mot ekonomisk brottslighet.

När vi får ta ställning till EKO-kommissionens förslag kan det alltså vara skäl att göra någon form av förändring. Men man säger också att den prövning som skall företas från alkoholpolitisk synpunkt även i fortsättningen bör ske enligt LHD, lagen om handel med drycker. Jag kan hålla med Margit Gennser om att det finns anledning att se över denna lagstiftning, men kanske inte i det syfte som Margit Gennser här varit inne på. Jag kan i detta sammanhang tala om att det pågår en sådan översyn av lagen om handel med drycker, för att se om det är möjligt att göra vissa förändringar – det finns en hel del snårighet i denna lagstiftning.

När det sedan gäller de speciella ändringar som Margit Gennser tar upp och som jag säger att jag inte är beredd att föreslå, så är de också aktualiserade – om jag minns rätt – i ett par riksdagsmotioner. Riksdagen får alltså anledning att ta ställning till dessa förslag vid ett senare tillfälle.

Anf. 5 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag noterade med tacksamhet att Gertrud Sigurdsen också vill värna om vår rättssäkerhet. Jag uppfattade även saken så, att fru Sigurdsen sade att länsstyrelserna skall behandla sådana här ärenden med mycket stor omsorg och försiktighet. Jag hoppas att fru Sigurdsen då innefattade den typ av ”bokföringsbrister” som egentligen inte innebär att något fel har begåtts även om granskningen vid taxeringsnämndsrevisionerna gett detta vid handen. Det är, som jag ser det, väldigt viktigt att det här meddelandet går fram till länsstyrelserna.

Frågan om ekonomisk brottslighet kom som vanligt upp i det här sammanhanget. Jag skulle därför vilja säga följande till fru Sigurdsen:

Om jag svarar för en vägsträcka och vet att folk alltför ofta åker ner i diket där, då gör jag naturligtvis inte ytterligare en kurva eller doserar vägen så att den blir ännu sämre och att ännu fler människor åker ner i diket. Jag skulle faktiskt se efter om det var något fel på vägen. Jag tycker att vi på samma sätt borde se efter om det inte är något fel på vår skattelagstiftning. Jag tror

nämligen att de flesta människor faktiskt vill vara hederliga. Lagstiftningen har blivit så besvärlig att det ofta insmyger sig fel vid tillämpningen. Så talar vi om denna stora brottslighet, och folk tror att det är en riktig beskrivning. Enligt min uppfattning har vi gått fel väg i fråga om de här problemen, och det har jag sagt många gånger tidigare här i kammaren.

Det är bra att lagstiftningen skall ses över. Det vore värdefullt ifall man då såg på de fall i Malmö som jag refererade. Det är faktiskt så att verkligheten ger oss små överraskningar. Jag märkte ju att fru Sigurdsen inte riktigt hade följt utvecklingen och insåg skillnaden mellan taxeringsrevisioner och taxeringsnämndsrevisioner. De som arbetar med de senare gör detta under mycket större tidspress. Det är också fråga om yngre och kanske mer ovan personal.

Jag hoppas verkligen att översynen leder till reformer vad gäller denna lagstiftning. Den ställer faktiskt till med stora problem ute i våra kommuner och i länsstyrelserna.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1983/84:115 om sjukhuskosten

Anf. 6 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om det finns belägg för att patienter inom den svenska sjukvården svälter samt, om så är fallet, vad som är orsaken till sjukhussvälten och vilka åtgärder regeringen tänker föreslå för att patienterna skall garanteras tillräcklig näringstillförsel.

Jag vill till att börja med erinra om att enligt hälso- och sjukvårdslagen har landstingen ansvaret för att en god hälso- och sjukvård erbjuds dem som är bosatta inom landstingskommunen. Ansvaret för att patienterna får tillräcklig näringstillförsel åvilar således i första hand sjukvårdshuvudmännen.

Enligt vad jag har inhämtat har det gjorts ett antal undersökningar på det här området. Dessa och andra erfarenheter tyder på att det faktiskt finns patienter som får otillräcklig näringstillförsel. Det gäller framför allt inom långvården.

Det finns säkert flera orsaker till att patienter kan lida av näringsbrist. Måltiderna kan t. ex. ligga för nära varandra på dagen. Det påverkar aptiten. Det är angeläget att måltidstiderna anpassas efter patienternas normala matvanor. Man bör sträva efter att sprida måltiderna så mycket som möjligt över dagen. Även miljömässiga faktorer kan spela en viktig roll i sammanhanget. Trevliga lokaler bidrar säkert också till att öka aptiten och minska problemet med näringsbrist.

Till detta kan läggas att det är väsentligt att personalen har tillräckliga kunskaper om kost och näring och att kostens betydelse för hälsan i större utsträckning än tidigare uppmärksammas av huvudmännen.

Problemet har också under senare tid alltmer uppmärksammas av såväl huvudmän som ansvariga myndigheter. Inom flera landsting är man nu

engagerad i projekt för att förbättra kostsituationen, och på många håll har förbättringar genomförts. Flera studier visar att det går att förändra måltidstiderna med positivt resultat för näringstillförseln. Allt talar för att den utvecklingen kommer att fortsätta.

Livsmedelsverkets skrift Sjukhuskosten har säkerligen också bidragit till den pågående positiva utvecklingen. Där tas bl. a. frågan om måltidsordning och kostens sammansättning upp.

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Sprri) kommer att inom ett par veckor publicera en studie, där ett tiotal landstings ambitioner att förändra måltidstiderna redovisas.

Socialstyrelsen utarbetar f. n. Allmänna råd för sjukhuskost. De beräknas vara klara under sommaren 1984. De allmänna råden i kombination med livsmedelsverkets rekommendationer kommer att bli ett värdefullt underlag för huvudmännen i deras arbete att lösa dessa angelägna problem.

Anf. 7 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar sjukvårdsministern för svaret på min interpellation.

Första delen av min fråga, om det finns belägg för att patienter inom sjukvården svälter, ställdes mot bakgrunden av att ett forskarlag vid institutionen för klinisk näringslära vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg slog larm om sjukhussvälten. Jag tycker det är bra att sjukvårdsministern erkänner att det faktiskt förhåller sig så att många patienter inte får tillräcklig näring och att problemen är störst inom långvården.

Orsaken är inte att det serveras dålig mat, dvs. att maten näringsmässigt är fel sammansatt. Tvärtom, svälten uppstår trots att kosten oftast är fullgod.

Jag instämmer i sjukvårdsministerns uppfattning att det finns flera orsaker till att patienter får näringsbrist. Enligt min mening finns det anledning att misstänka att betydelsefulla skäl till dessa svåra missförhållanden ligger i personalsituationen. Måltiderna på sjukhusen måste anpassas till personalens arbetsschema, och det blir därför ett långt uppehåll mellan kvällsmålet och frukosten nästa dag. Vid frukosten är de flesta patienter hungriga och äter så mycket att de inte orkar hela lunchen. På eftermiddagen har kanske aptiten återvänt när det är dags för kaffe och bullar, men eftersom middagen strax därefter serveras hinner inte aptiten i kapp. Måltiderna kommer för tätt med hänsyn till att patienterna, på grund av att de i många fall är sängliggande eller av sjukdomsorsaker, inte är aktiva under dagen.

Patienterna inom långvården måste också i många fall matas. Ofta skall *ett* vårdbiträde mata flera patienter. Hur man än bär sig åt blir det några som kommer att matas sist. Då är maten kanske inte längre så aptitlig.

Personalen hinner inte ägna varje patient som skall matas den tid och omsorg som matningen egentligen kräver. Ca 20 minuter per patient och måltid anger personalen som en rimlig tid för att mata patienter utan att behöva jakta på dem, men så lång tid kan de inte avsätta per patient.

Under lördagar och söndagar är förhållandena ännu mer besvärande. Då skall som regel halva personalstyrkan klara arbetet.

För att måltiderna skall bli vad vi önskar och vad patienterna, som tillbringar år på långvården, har rätt att kräva behövs en förstärkning på personalsidan med i genomsnitt ett biträde per avdelning.

Herr talman! Sjukhussvälten är inte något nytt fenomen. Redan 1976 slog samma forskarlag som i dag arbetar larm. Under år 1976 redovisades också i Läkartidningen motsvarande erfarenheter om svält på sjukhus, bl. a. från en undersökning som hade gjorts i Uppsala. Jag tog då upp frågan i vårt landsting. Jag ville veta om uppgifterna om svält var korrekta och vad vi kunde göra åt problemen. Jag fick besked om att sjukhussvält var ett redan tidigare känt problem. Man sade att kostfrågor hade ägnats stor uppmärksamhet och att de fortlöpande beaktades. Dessutom försökte man konstruera ett måltidsschema, som bättre skulle svara mot patienternas behov.

1982 kom återigen larm om sjukhussvälten. Det landsting som jag verkade i svarade på nytt att problemen var väl kända och att ett omfattande arbete bedrevs när det gällde kostfrågorna inom sjukvården.

Herr talman! Sammanfattningsvis: Problemet att patienter – inom främst långvården – svälter har sjukvårdshuvudmännen känt till i snart tio år. De har arbetat med frågan, som det heter. När det nu står klart att inget hänt, som i grunden förändrat situationen, anser jag att sjukvårdsministern måste ta itu med detta. Jag är givetvis medveten om att det är landstingen som har det direkta ansvaret för att patienterna får god vård och omvårdnad i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen. Men om de av olika orsaker misslyckats, är det en fråga för regeringen.

Det kan också finnas ett samband med den ekonomiska politik som förts och som innebär att landstingen ej får öka sin volym. Därmed kan man ej heller anställa så många som behövs för att kvaliteten på vården skall bli riktigt bra. Om landstingen i sin sparsamhetsiver dessutom försöker spara när det gäller matkostnaderna, kan det få förödande konsekvenser. Såvitt vi i dag vet finns det ett direkt samband mellan för lågt näringsintag och långa vårdtider. Svältande patienter bidrar således till en ökning av vårdkostnaderna – bortsett från det mänskliga lidandet.

Jag är inte nöjd med svaret på min andra fråga, om vad ministern tänker föreslå för att patienterna skall garanteras tillräcklig näringstillförsel. Jag har hört ungefär samma svar vid flera tillfällen under åtta års tid. Bevisligen har de svaren inte förändrat situationen för patienterna.

Anf. 8 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margó Ingvardsson och jag är tydligen överens om att det här är ett problem. Margó Ingvardsson är emellertid inte nöjd med mitt svar på hennes andra fråga. Jag har erfarenhet av Margó Ingvardsson bara sedan en kort tid tillbaka, men jag har aldrig upplevt att hon varit nöjd med något svar.

I mitt interpellationssvar säger jag ändå att en hel del görs ute i landstingen. Margó Ingvardsson har under åtta års tid tagit upp den här frågan i olika sammanhang. Jag vill framhålla att jag tidigare inte varit inkopplad på den här frågan och således inte haft anledning att besvara hennes frågor. Jag hänvisar till den skrift som livsmedelsverket har givit ut.

Vidare redovisar jag att Spri, som är ett organ gemensamt för staten och landstingen, inom ett par veckor just kommer att publicera en studie avseende ett tiotal landsting, av vilken framgår att man där har ambitioner och att man kan förändra mattiderna. Dessutom redovisar jag i mitt svar att socialstyrelsen i år kommer ut med allmänna råd och anvisningar.

Anf. 9 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Sjukvårdsministern pekar på att jag sällan är nöjd med svaren på mina frågor och interpellationer. En av grunderna till att jag inte alltid är så nöjd är väl kanske att vi har olika uppfattningar om en ministers ansvarstagande. Jag håller fast vid det gamla tänkandet att vi har en regering och ministrar för att de skall regera, inte bara skjuta över ansvaret inom sitt fögderi till lägre instanser och säga att det är dessa som har ansvaret. Om det vore så behövde vi egentligen inte så många ministrar, utan då kunde tjänstemän på departementet sköta handläggningen av olika frågor.

Jag tycker att detta med sjukhussvälten är upprörande och allvarligt, framför allt när det gäller långvården, där våra patienter ligger år efter år och bevisligen svälter. Jag tycker detta är upprörande.

Sjukvårdshuvudmännen har känt till detta i tio år men trots goda ambitioner inte lyckats förbättra förhållandena. Man har försökt att anpassa måltiderna efter olika scheman, men det har inte hjälpt. Hur man än anpassar dessa scheman måste man nämligen få in alla måltider mellan kl. 8 på morgonen och kl. 5 på eftermiddagen, när personaltätheten är störst. Det innebär att det många gånger blir ett hopp på 15 timmar mellan det sista kvällsmålet och det första morgonmålet.

Jag undrar hur många år sjukvårdsministern anser att det är rimligt att vi skall vänta på att landstingen skall lyckas lösa detta problem. Jag tycker att tio år är en så pass lång tid att det nu är rimligt att sjukvårdsministern verkligen tar tag i frågan och eventuellt föreslår överläggningar direkt med landstingen om hur man skall komma till rätta med sjukhussvälten.

Anf. 10 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Vi har konstaterat att det finns patienter som får otillräcklig näringstillförsel. Men jag har också försökt att för Margó Ingvardsson redovisa att det är en hel del aktiviteter på gång, att det sker förändringar ute i landstingen.

Det är inte så att jag överlåter till lägre instanser att ta det ansvar som jag som statsråd har. Men hälso- och sjukvårdslagen är ändå en ramlag, och det är landstingspolitikerna som skall ge lagen ett innehåll – inte tjänstemän på något departement. Jag tycker också att det är ett led i en demokratisk utveckling, Margó Ingvardsson, att vi decentraliserar beslutsfattandet och inte har statliga regleringar på alla områden.

Det övergripande ansvaret när det gäller hälso- och sjukvården har naturligtvis regeringen, och jag följer utvecklingen på detta område, lika väl som jag gör det på andra områden.

Anf. 11 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill erinra sjukvårdsministern om att vi i vpk inte helt är av den mening att det är riktigt att man stiftar en lag som överför ett så stort ansvar på hälso- och sjukvårdshuvudmännen. Om det visar sig att hälso- och sjukvårdshuvudmännen av skilda orsaker inte kan leva upp till detta ansvar på en del områden, anser jag att vi i riksdagen måste ha ansvaret för att stifta nya lagar, så att den berörda ministern får en större befogenhet att gå ut och påtala missförhållanden.

Sjukvårdsministern hänvisar också till vad man gör inom landstingen och inom Spri för att hitta orsakerna till sjukhussvälten och sedan komma till rätta med den. Det handlar då om att ändra måltidsscheman och studera kostens sammansättning; något annat har inte framkommit av svaret. Jag vet att man, som det heter, har tittat på detta i tio års tid, och ändå har man inte lyckats lösa problemet. Såvitt jag kan förstå är det en ganska bra kost på sjukhusen, om man ser på hur den näringsmässigt är sammansatt. Största problemet ligger i att personalen inte har tid att ägna måltiderna tillräckligt stor omsorg. Men det problemet tar man inte upp i några rapporter. Jag misstänker att de förslag till lösningar som sjukvårdsministern hänvisar till i den här frågan inte kommer att leda till någon lösning på problemet. Jag vill att vi skall diskutera denna fråga utifrån en annan syn än den interpellationssvaret ger uttryck för.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1983/84:128 till lagutskottet

7 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 1983/84:21 och 22

Justitieutskottets betänkanden 1983/84:16 och 18

Lagutskottets betänkanden 1983/84:14–16, 18 och 19

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1983/84:16 och 17

Socialutskottets betänkanden 1983/84:14 och 15

Utbildningsutskottets betänkande 1983/84:14

Trafikutskottets betänkande 1983/84:14

Jordbruksutskottets betänkande 1983/84:24

Näringsutskottets betänkanden 1983/84:22 och 23

Bostadsutskottets betänkanden 1983/84:16–21

8 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1983/84:138 Ändring i räntelagen (1975:635)

1983/84:143 Godkännande av konventionen den 18 maj 1977 om förbud mot militär eller varje annan fientlig användning av miljöförändringsteknik

Nr 101

Måndagen den
19 mars 1984

Om sjukhuskosten

Måndagen den
19 mars 1984

9 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 16 mars

1983/84:438 av *Karin Andersson* (c) till arbetsmarknadsministern om erfarenheterna av enskilda beredskapsarbeten:

Är statsrådet beredd att redogöra för hur riksdagens beslut i höstas, angående enskilda beredskapsarbeten, har utfallit i praktiken?

1983/84:439 av *Karin Andersson* (c) till statsrådet Bengt Göransson om TV:s nyhetssändningar på turkiska, grekiska och serbokroatiska:

Enligt uppgifter finns planer inom TV att slopa nyhetssändningarna på turkiska, grekiska och serbokroatiska.

Anser statsrådet att detta skulle vara förenligt med avtalet mellan staten och Sveriges Radio-koncernen?

1983/84:440 av *Christer Eirefelt* (fp) till industriministern om slopande av personnummer vid ansökan om energisparlån:

På den blankett man skall fylla i för att få energisparlån som heter "Ansökan om energisparstöd till småhus" måste den sökande fylla i sitt personnummer. Detta förefaller mig onödigt.

Jag vill därför fråga industriministern:

Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för att avskaffa uppgiften om personnummer på blanketten för energisparlån?

10 § Kammaren åtskildes kl. 12.42.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert